

Memorandum Eugene

קטעים נבחרים מתוך מזכר יוג'ין – תפקידן של ערים בקידום צריכה בת

קיימא

נובמבר 2014

ה-*The Urban Sustainability Director's Network (USDN)* הינו פורום של אנשי מעשה בתחום הקיימות העירונית. יחד עם אנשי ה- *Sustainable Consumption Research and Action Initiative (SCORAI)* הם התכנסו ב-29.10.14-1.11.14 ביוג'ין שבמדינת אורגון ארה"ב לכנס בדבר "תפקידן של ערים בקידום צריכה בת קיימא".

היה זה מפגש ייחודי של חוקרים מובילים, העומדים בחזית גוף ידע ההולך וגדל העוסק בצריכה בת קיימא, יחד עם מנהלי תחום קיימות בערים וקהילות המתחילות להתנסות או לחקור את התחום, ועם מומחי מדיניות מובילים העמלים להפוך את התיאוריה לכדי מעשה.

המפגש התמקד בשאלה כיצד ניתן לייצר הבנה משותפת של ההזדמנויות והאתגרים הכרוכים בצעדים הבאים הנדרשים ובמחקר הנוסף הנדרש על מנת לסייע לשלטון המקומי להאיץ את המעבר לצריכה יותר מקיימת.

העבודה הרבה שנעשתה בכנס תורגמה למסמך הבנות (*memorandum*) אשר עומד להיות מפורסם בתחילת 2015. להלן קטעים נבחרים מתוך הטיוטא הסופית של המזכר, שתורגמו במיוחד לרגל כנס "קיימות עירונית מהלכה למעשה" 3.2.15 של מכון ירושלים לחקר ישראל :

"כדי לאפשר את רווחת האדם והסביבה חייבים להעביר את הכלכלה למצב בו היא משרתת את הערכים שלנו. יעד זה מתייחס במהותו לחיים הטובים (*well being*) שמגיעים לכל אחד ואחת, ופחות לעושר החומרי. מדובר בערכים כגון זמן לבלוי עם המשפחה והחברים, תחושת שייכות לקהילה ובנייתה, פיתוח אישי, פיתוח מיזמנות חדשות וידע שיכולים להוות מקור איתן להכנסה, בריאות טובה וכל מה שמעבר להכנסה וצריכה חומרית.

מעבר כזה ידרוש שינוי תרבותי ועיצוב מחדש של הכלכלה העירונית והקהילתית, במטרה להפחית צריכה חומרית ואנרגטית, ובמקביל לשפר את איכות החיים לכלל האוכלוסייה.

קידום צריכה בת קיימא בערים יחייב שינוי מערכתי בדרג הלאומי והעולמי. שינויים תלת-דרגיים (ברמה הגלובלית, הלאומית והקהילתית) יאפשרו את המעברים הבסיסיים בתרבות ובשווקים ההכרחיים בכדי לאפשר מעבר זה. יוזמות של קיימות עירונית התבססו בעבר לרוב על עקרונות של ייעול השימוש במשאבים ושימור וטיפול הסביבה. אבל בהתייחס לבעיות האקולוגיות והחברתיות העומדות לנגד עיננו אנו חייבים לבחון מחדש את הפתרונות המקובלים ולזהות פתרונות חדשים המסוגלים ליצור שינוי מהותי יותר. מערכת כלכלית

התלויה בגידול מתמיד בצריכת אנרגיה וחומרים נמצאת במהותה בניגוד בסיסי ליכולת להישאר תוך גבולות המערכות האקולוגיות, אותן מערכות הנדרשות לשם תמיכה במערכת הכלכלית.

לא ניתן לסמוך על קידום טכנולוגי לפתרון בעיות אלו. בעולם שבו גידול מתמיד של אוכלוסיה בעלת שאיפות צריכה, טכנולוגיות ירוקות לבדן אינן מסוגלות להביא לשימור משאבים; שדרוג ההתייעלות אינו מסוגל להתמודד עם העלייה בביקושים ואלו מובילים להגדלת ייצור וצריכה במעגל מרושע המזין את עצמו. סוכנות האנרגיה הבינלאומית, על בסיס מחקרים רבים, הגיעה למסקנה שלא ניתן להפוך את קצב אובדן המשאבים הטבעיים באמצעות שיפורים בהתייעלות ובאמצעות מעבר לאנרגיות מתחדשות, וחייבים ליצור הפחתות אמיתיות בביקושים.

הראיות מוכיחות, יותר ויותר, שמעבר מעבר לסף מסוים, תוספת רווחה חומרית לא מוסיפה אושר, ואפילו יכולה לפגוע ברווחת האדם. חלק מציבור הצעירים אינו מאמץ עוד את אורח החיים הפרוורי ובוחר באורח חיים שהשפעתו על הסביבה פחותה. נוצרות דרכים חדשות לבעלותו ולחילופי טובין, בעזרת פיתוח טכנולוגיות, אנו רואים בערי העולם עליה במודלים של שיתוף, השאלה, שכירות ותיקון - מודלים עסקיים חדשים המתחילים לתת מקום לאינטרסים לטווח ארוך ואינטרסים חברתיים".

מתוך "עקרונות הפעולה לעשייה מקומית:

- טיפוח הון חברתי וחוסן - בניית ערים בצפיפות גבוהה ויצירת קהילות מחוברות חברתית שנעים לגור בהן. ערים המתאימות ליצירת דפוסי צריכה וחיבוריות שיתופיים, הדדיות ותלות זה בזה. לאנשים החיים קרוב יותר זה לזה יש הזדמנויות לחלוק במשאבים בלתי מנוצלים, ליצור עסקים מסחריים קטנים ולבנות קהילות מחוברות ומתוקשרות. סגנון בנייה קומפקטי מעודד חילופי דברים באופן מסחרי או בלתי פורמלי, בונה הון חברתי ורשתות שכונתיות ובונה חוסן חברתי.
- קידום כלכלה מקומית מקיימת – כלכלה מקומית חזקה מקדמת רווחת חיים (well being) היוצרת "בולם זעזועים" למשבר פיננסי גלובלי. הוא יכול להגיב מיידית להזדמנויות עסקיות וצרכים מתפתחים ומחזק קהילות מקומיות ויצירת מקורות הכנסה. מחקרים מצביעים על כך שמה שבאמת מעניין צרכנים הוא גישה נוחה למוצרים ושירותים ופחות בעלות בצורתה המקובלת. מעבר זה מייצר הזדמנויות חדשות להתפתחות עסקים מקומיים ויש מקום להוסיף תמריצים לבניית כלכלה מקומית משגשת ולבטל סובסידיות

הפוגעות בתחרותיות. ערים יכולות לשתף פעולה עם עסקים מקומיים, עם ארגונים שכונתיים וחוקרים, בכדי לבדוק רעיונות חדשים ולזהות הזדמנויות חדשות.